

የኢንግሊዝኛ መጽሐፍ

ቅዱስ ታሪክ

(History of the English Bible)

800 - 1876 ዓ.ም

□ የጥንት ኢንግሊዘኛ ትርጉም

(Old English Bible)

- ክርስቲና ወደ ኢንግሊዝ በጥንት ዘመን ገብቶ ነበረ።
ቴርቱሊያንና አሪን ወደ ኒቂያ ጉባኤ (325 ዓ.ም)
ከብሪቲይን አካባቢ የመጡ ኢጲስ ቆጶሳትና ዲያቆናት
እንደነበሩ ጽፈዋል።
- የኢንግሊዝ ክርስቲያኖች ለረዥም ጊዜ የላቲን ቅጅ
ሲጠቀሙ የነበሩ ቢሆኑም ከ800 – 1000 ዓ.ም ወደ
ጥንታዊ ኢንግሊዘኛ (West Saxony) ተርጉመውታል።

አባታችን ሆይ በጥንት ኢንግሊዘኛ

Fader ure bu pe eart on heofonum,
Our Father, who art in heaven

Si pin nama gehalgod.
hallowed be thy name;

to becume pin rice,
thy kingdom come;

gewurpe din willa,
thy will be done;

on eordan swa swa on heofonum.
on earth as it is in heaven.

Urne gedæghwamli can hlat syle us today,
Give us this day our daily bread.

and forgyf us ure gyltas,
And forgive us our trespasses,

swa swa we forgyfaō urum gyltendum.
as we forgive those who trespass against us.

and ne gelad pu us on costnunge,
And lead us not into temptation

ac alys us of yfele. Soplice
but deliver us from evil.

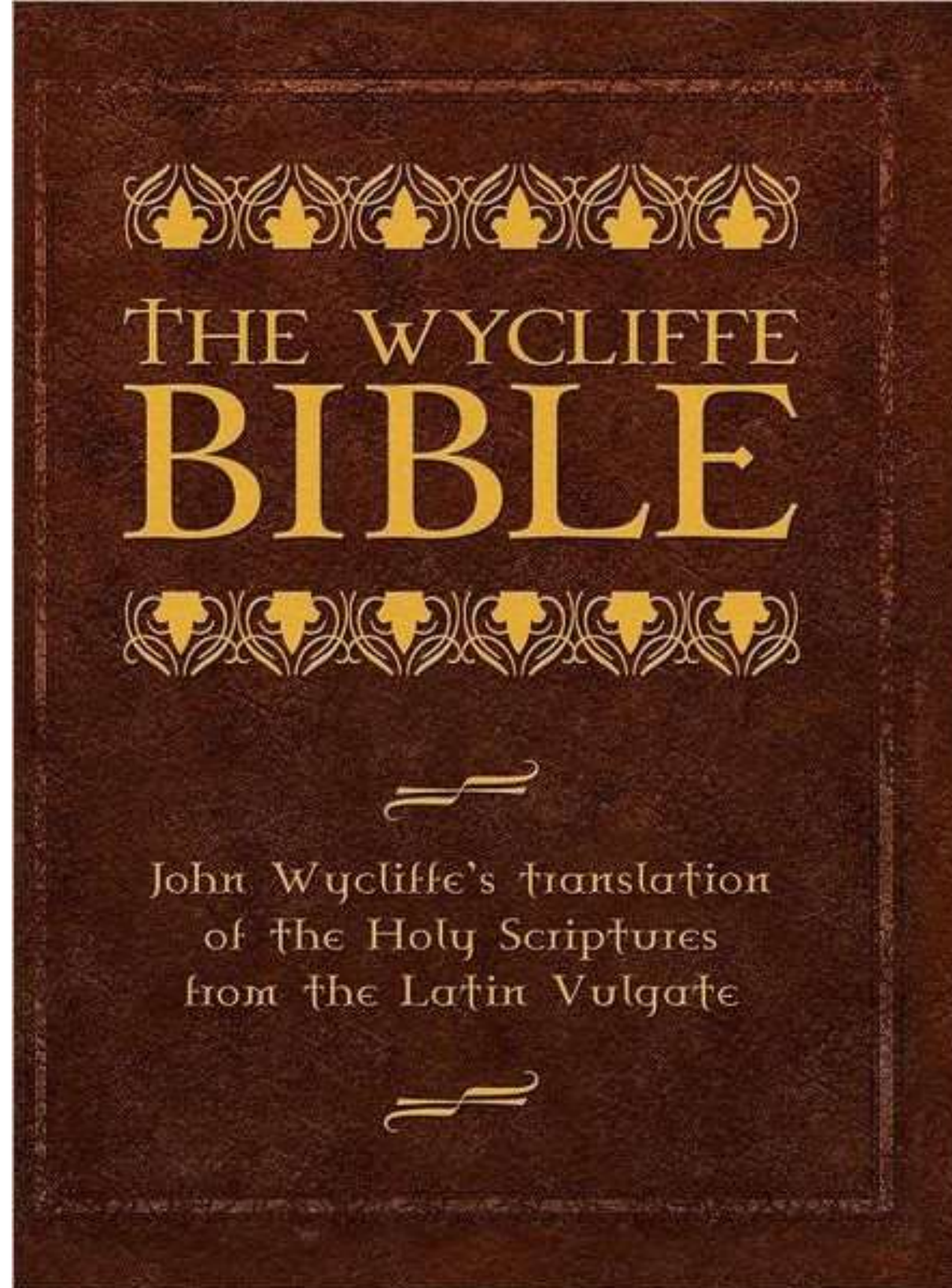

□ የዊክሊፍ ትርጉም

(The Wycliffite Bible)

የተጻፈበት ዘመን - 1382 - 1388 ዓ.ም

- የ1382 ዓ.ም የዊክሊፍ መፅሐፍ ቅዱስ የተተረጎመው ከላቲን ነው፤ የ1388 ዓ.ም ትርጉም ከላቲን ቩልጌት ሲሆን የብሉይ ኪዳን አዋልድን ይይዛል።
- የዊክሊፍን መፅሐፍ ቅዱስን ቢያቃጥሉትም ከዚያ በፊት የነበሩት 180 ቅጂዎች ሊተርፉ ችለዋል።
- በ1384 ዓ.ም ዊክሊፍ ሞቷል። በ1415 ዓ.ም የዊክሊፍ መፅሐፍ ቅዱስን አቃጥለው በ1428 ዓ.ም ደግሞ የዊክሊፍን ፊሳ አቃጥለው አመዱን ወንዝ ላይ በትነውታል።

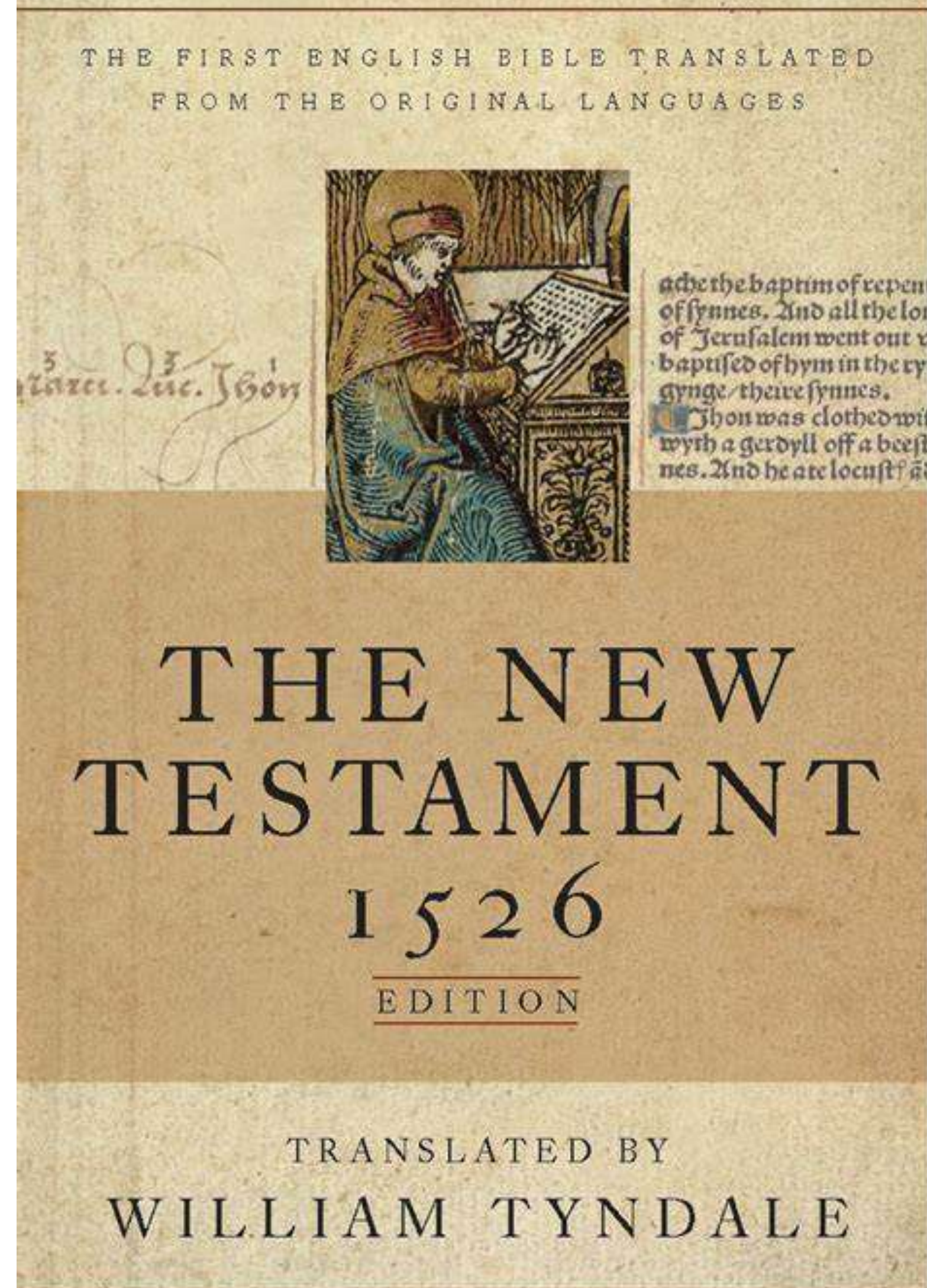

□ የቲንዴል ትርጉም

(Tyndale bible)

የተጻፈበት ዘመን - 1526 ዓ.ም

- የቲንዴል መፅሐፍ ቅዱስ ትርጉም ከግሪክ እና ዕብራይስጥ የተተረጎመ የመጀመሪያው ትርጉም ሲሆን በዋነኝነት በላቲን ሹልጌት እና በሉተር ጀርመን አዲስ ኪዳን ላይ ይመስረታል።
- ከመሞቱ በፊት አዲስ ኪዳን፣ አሪት፣ እና የታሪክ መፅሐፍትን ተርጉሟል ግን ታትሞ የታተመው አሪት፣ መፅሐፈ ዮናስ እና ዘፍጥረት ነበር።
- 18,000 የአዲስ ኪዳን ቅጂዎች ታትምሞ ነበረ።
- በ1536 ዓ.ም ቲንዴልን አንቀው በእሳት አቃጥለው ገድለውታል።

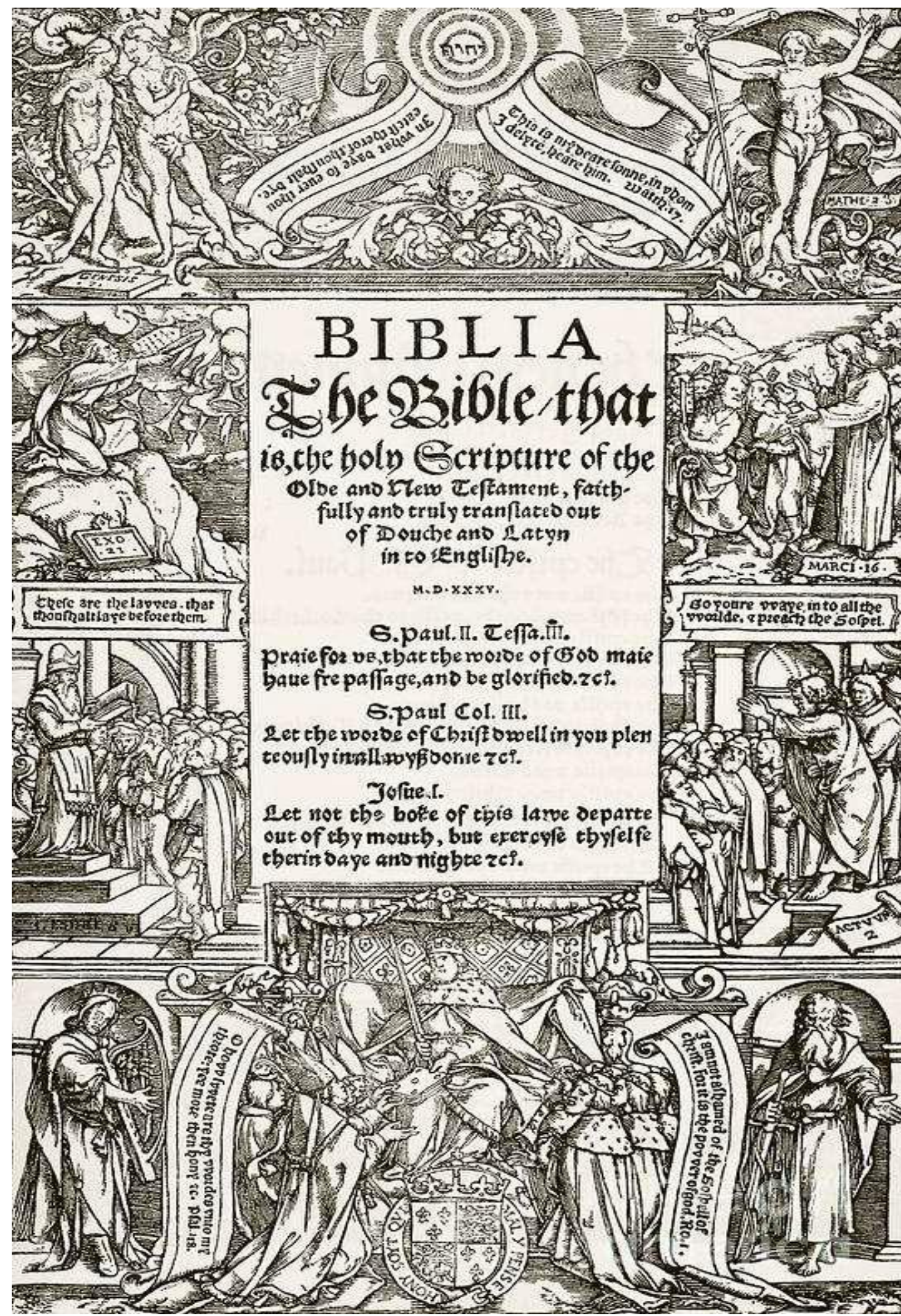

❑ የኮቨርዴል ትርጉም

(Coverdale and the First Complete Printed Bible in English)

የተጻፈበት ዘመን - 1535 ዓ.ም

- የኮቨርዴል መፅሐፍ ቅዱስ ከዕብራይስጥ ተተርጉሞ አልቆ የታተመው የመጀመሪያው መፅሐፍ ቅዱስ ነበር።
- ከዕብራይስጥ ይልቅ ለብሉይ ኪዳን የላቲን ሹልጌትን ቅደም ተከተል የተጠቀመ ሲሆን ለአዋልድ መፅሐፍት ለይቶ ክፍልን የሰጠ የመጀመሪያው ሰው ነበር።
- የኮቨርዴል ኢንግሊዝኛ ከቲንዴል ይልቅ ለመረዳት ቀላል ነበር።

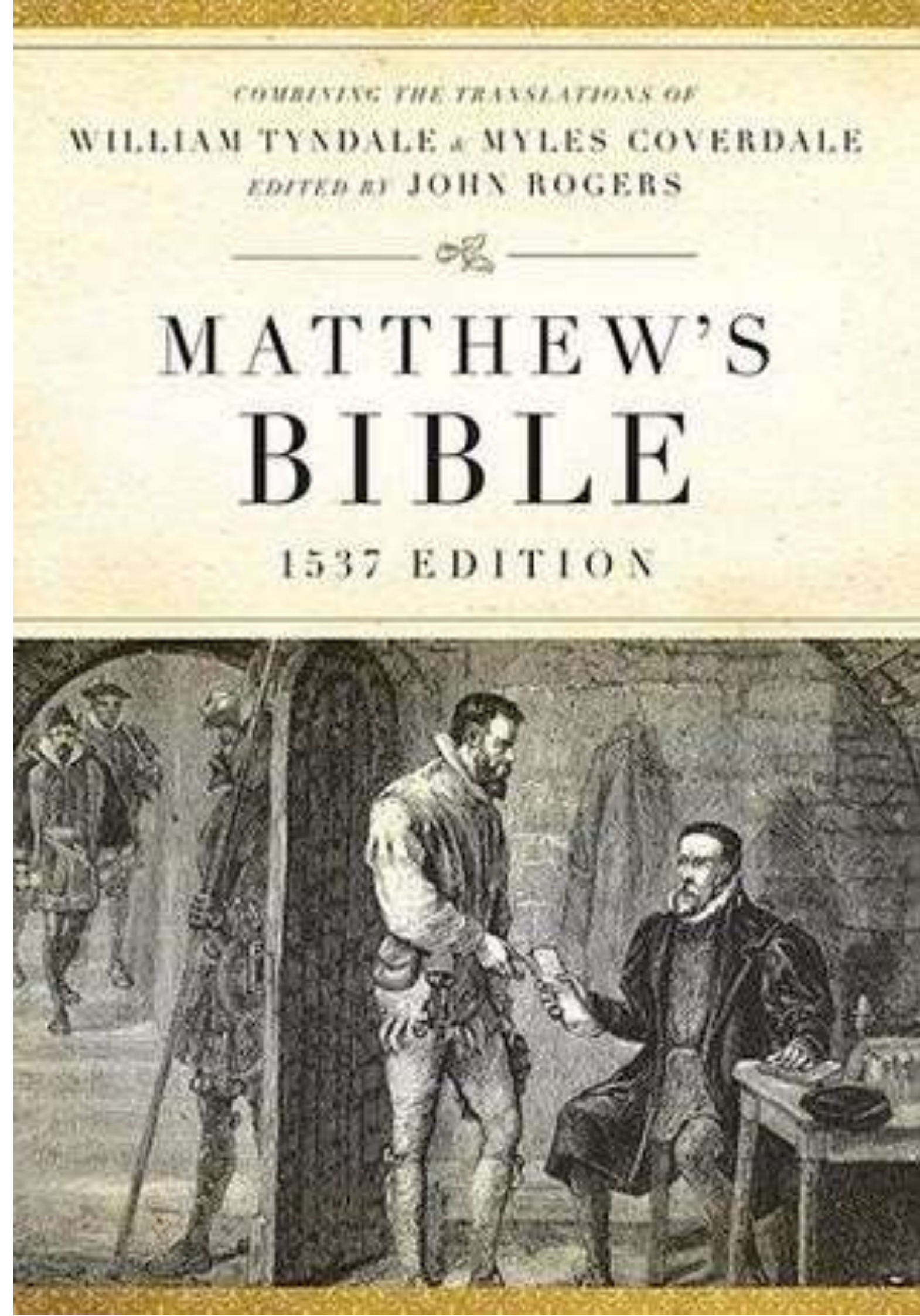

☐ የቶማስ ማቴዎስ ትርጉም

(Matthew's Bible (1537))

የተጻፈበት ዘመን - 1537 ዓ.ም

- የቶማስ ማቴዎስ መፅሐፍ ቅዱስ ከግሪክ እና ከዕብራይስጥ ተተርጉሞ አልቆ የታተመው የመጀመሪያው መፅሐፍ ቅዱስ ነበር።
- የማቴዎስ መፅሐፍ ቅዱስ የቲንዴልን አሪት እና አዲስ ኪዳን መፅሐፍ ቅዱስ ትርጉም፣ የኮቨርዴል እና የሮገርስን መፅሐፍ ቅዱስ ትርጉም ይይዛል።
- የማቴዎስ መፅሐፍ ቅዱስ ተጉም የአዋልድ ፀሎትን ከፈረንሳይኛ አሊቫታን መፅሐፍ ቅዱስ የተረጎመው የመጀመሪያው ሰው ቢሆንም ልክ እንደ ኮቨርዴል ከብሉይ ኪዳን በኋላ ነው ያስቀመጠው።
- በ1555 ዓ.ም በህይወት እንዳለ አቃጥለው ገድለውታል።

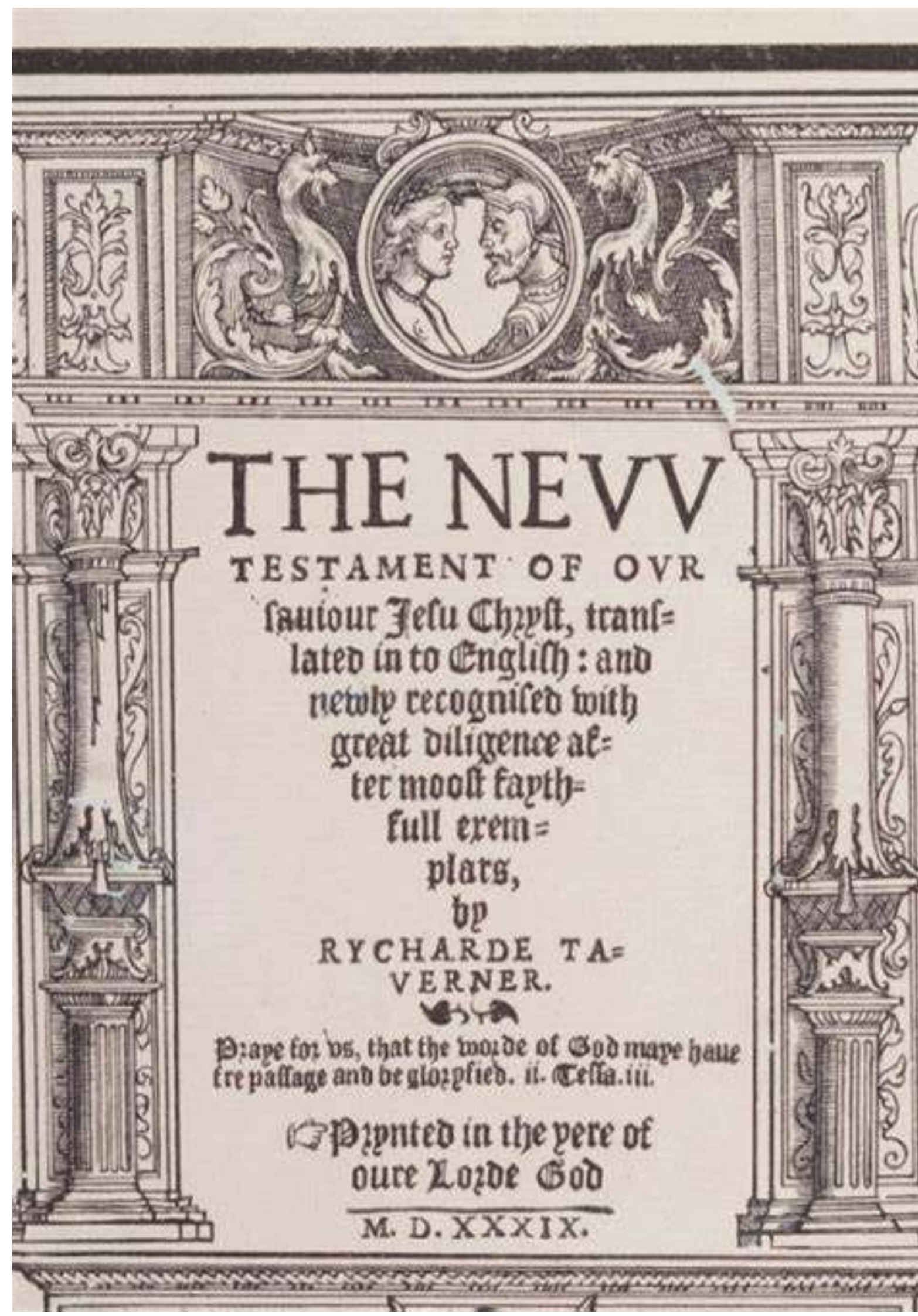

□ የታቨርነር ትርጉም

(Taverner's Bible (1539))

የተጻፈበት ዘመን - 1539 ዓ.ም

- ታቨርነር የግሪክ እውቀት ስለነበረው የብሉይ ኪዳን አዋልደን ተርጉሟል፤ 1ኛ እና 2ኛ ዕዝራ፣ ቶቢት እና ጉዲትን አተረጓጎሙ ከኮቨርዴል እና ቶማስ ማቴዎስ መፅሐፍ ቅዱስ ትርጉም ይለያል።
- በ1536 ዓ.ም የቶማስ ክሮምዌል እስረኛ የነበረ ሲሆን በ1552 ዓ.ም ደግሞ በንጉስ ኤድዋርድ ምክንያት የመስበክ ፈቃድን አግኝቷል።
- ታቨርነር በ1575 ዓ.ም ቢሞትም የተርጎመው መፅሐፍ ቅዱስ በእንግሊዝ ወስጥ የመጀመሪያው እትመት መሆን ችለዋል።

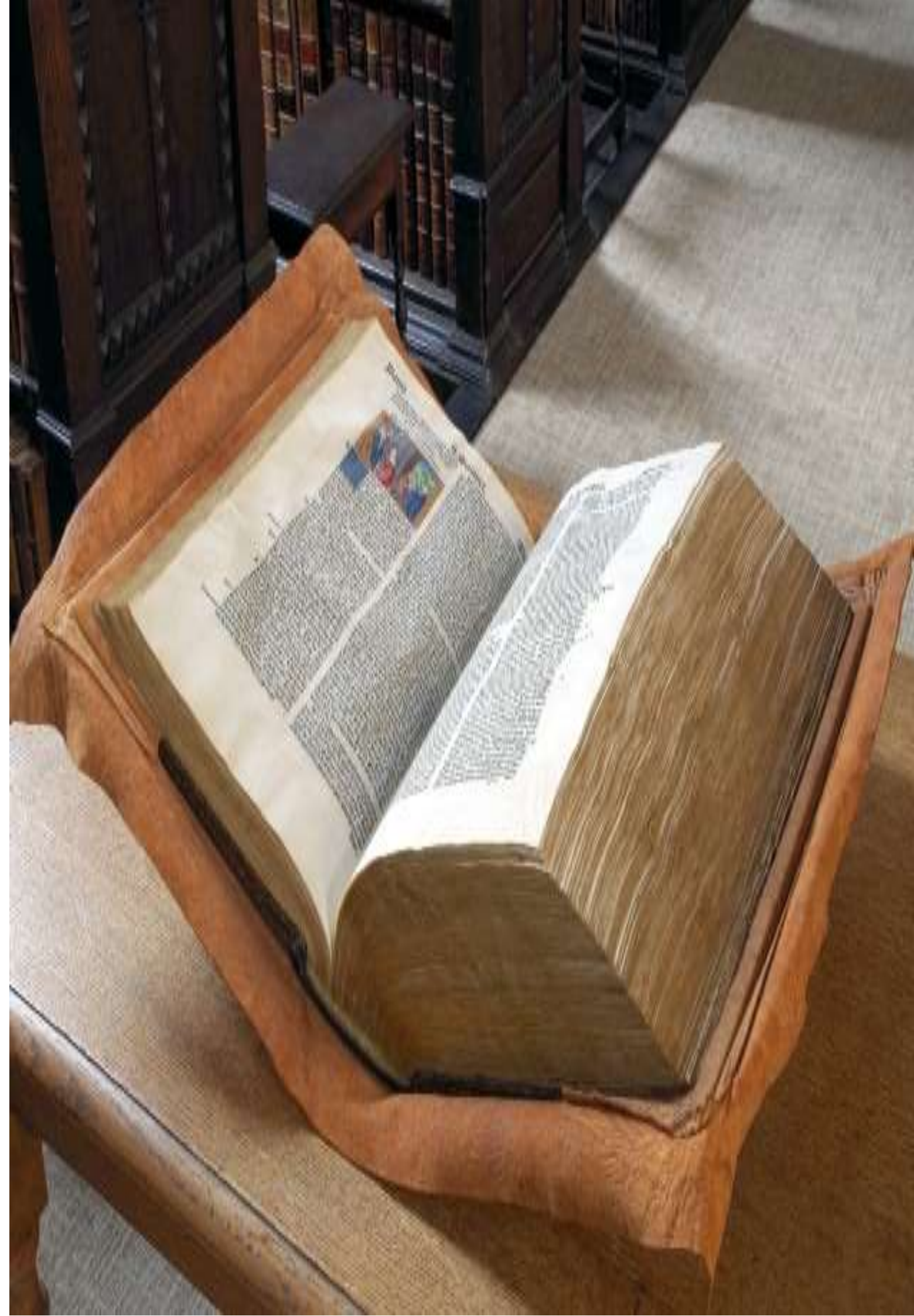

ጳጳሳዊ መጽሐፍ ቅዱስ

(The Great Bible (1539))

የተጻፈበት ዘመን - 1539 ዓ.ም

- “Great Bible” 38.1 ሴሜ በ25.5 ሴሜ ሲሆን የመጀመሪያው ተቀባይነትን ያገኘ የኢንግሊዝኛ መፅሐፍ ቅዱስ ትርጉም ነበር።
- ኮቨርዴል የቶማስ ማቴዎስን መፅሐፍ ቅዱስ ትርጉም አስተካክሎ ፅፎት “Great Bible” አለው።

□ የኤድመንድ ቤኬ ትርጉም

(Edmund Becke's Bibles (1549-1551))

የተጻፈበት ዘመን - 1549-1551 ዓ.ም

- ቤኬ በአዲስ ኪዳን ላይ ያደረገው ማስተካከያ አሳዛኝ የነበረ ሲሆን ወደ ድሮ አጠቃቀም ወደ ቲንዴል ትርጉም በመመለስ ብዙ ዘላቂ ስህተቶች ተስተካክሏል።

- መፅሐፍ ቅዱስ በ5ተኛው ኤድዋርድ ዘመን መታተም ተጀመረ። 15 መፅሐፍ ቅዱስ እና 35 አዲስ ኪዳን ታትሟል።
- ይህ መፅሐፍ ቅዱስ ያተመው ኤድመንድ ቤኬ ሲሆን የተወጣጣው ከታሸርነር ብሉይ ኪዳን እና ከቲንዴል አዲስ ኪዳን ትርጉም ነበረ፤ የተጠናቀረው በዩሐንስ ዳዩ፣ የተሻሻለው እና የታረመው ደግሞ በቤኬ ነበር።
- የ1549 ዓ.ም እትመት በልዩ ጥቁር ፊደላት በድርብ ዓምድ ላይ የተፃፈ ሲሆን የ1551 ዓ.ም እትመት ደግሞ በአዋልድ መፅሐፍ ውስጥ መቃባዊያንን ይይዛል።

□ ጅኒቫ ትርጉም

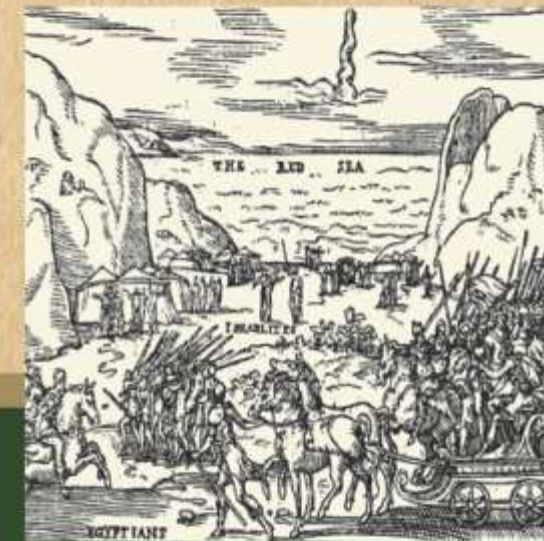
(The Geneva Bible (1560))

የተጻፈበት ዘመን - 1560 ዓ.ም

- በማርያ ጊዜ የመፅሐፍ ቅዱስ መተርጎም እና እትመት የመይቻል ነበር። የፕሮቴስታንት ምህራን ወደ ሲወዘርላንድ ለደህንነታቸው በመሄድ ጅኒቫ ላይ ተሰበሰቡ።
- አዲስ ኪዳንን ማን እንደተረጎመው ባይታወቅም በ1557 ዓ.ም በጅኒቫ ከተማ በኮንራድ ባዲየስ ታተመ። ብሉይ ኪዳን ደግሞ በአንቶኒ ጊልቢን እና በሌሎች በ1560 ዓ.ም ተተርጉሞ ታትሟል።
- ለመጀመሪያ ጊዜ በ“black-letter type” ፈንታ “roman-letter type” ተጠቅመዋል። የመፅሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች ለመጀመሪያ ጊዜ በቁጥር የተከፋፈሉት በዚህ ዘመን ነበር።

THE BIBLE OF THE
PROTESTANT REFORMATION

THE GENEVA BIBLE

1560
EDITION

ባሕር ዳር

(Bishops' Bible (1568))

የተጻፈበት ዘመን - 1568 ዓ.ም

- በ1564 ዓ.ም ቅቴዎስ ፓርከር፣ የካንተርበሪ ሊቀ ጳጳስ እና ሌሎች የጅሊቭ ትርጉምን ለመተካት የተሻሻለ የትልቁን መፅሐፍ ቅዱስ ውትም ቢሾፕ መፅሐፍ ቅዱስ በማለት አትመውታል።
- በ1568 ዓ.ም የመጀመሪያ እትም የወጣ ሲሆን በ“black latter type” እና በ“italics-letter type” ፈንታ “roman-letter type” ተጠቅመዋል። እጅግ በጣም ብዙ ነገሮች ከጅሊቭ መፅሐፍ ቅዱስ ትርጉም ተወስዷል።

- አዲስ ኪዳን ሲፃፍ ሽፋን ላለማድረግ በወፍራም ወረቀት ላይ ተጽፏል። የብሉይ ኪዳን ትርጉም ከ“Great Bible” ጋር ተመሳሳይነት አለው።
- ትርጉሙ ጥራት አልነበረውም ምክንያቱም ስራውን በበቂ ሁኔታ የሚቆጣጠር ሰው አልነበረም፤ የቢሾፕ መፅሐፍ ቅዱስ ትርጉም 2ተኛ ተቀባይነት ያለው ነበረ እናም በጊዜ ሂደት “Great Bible”ን ተክቶ በቤተክርስቲያን ውስጥ መነበብ ጀመረ።

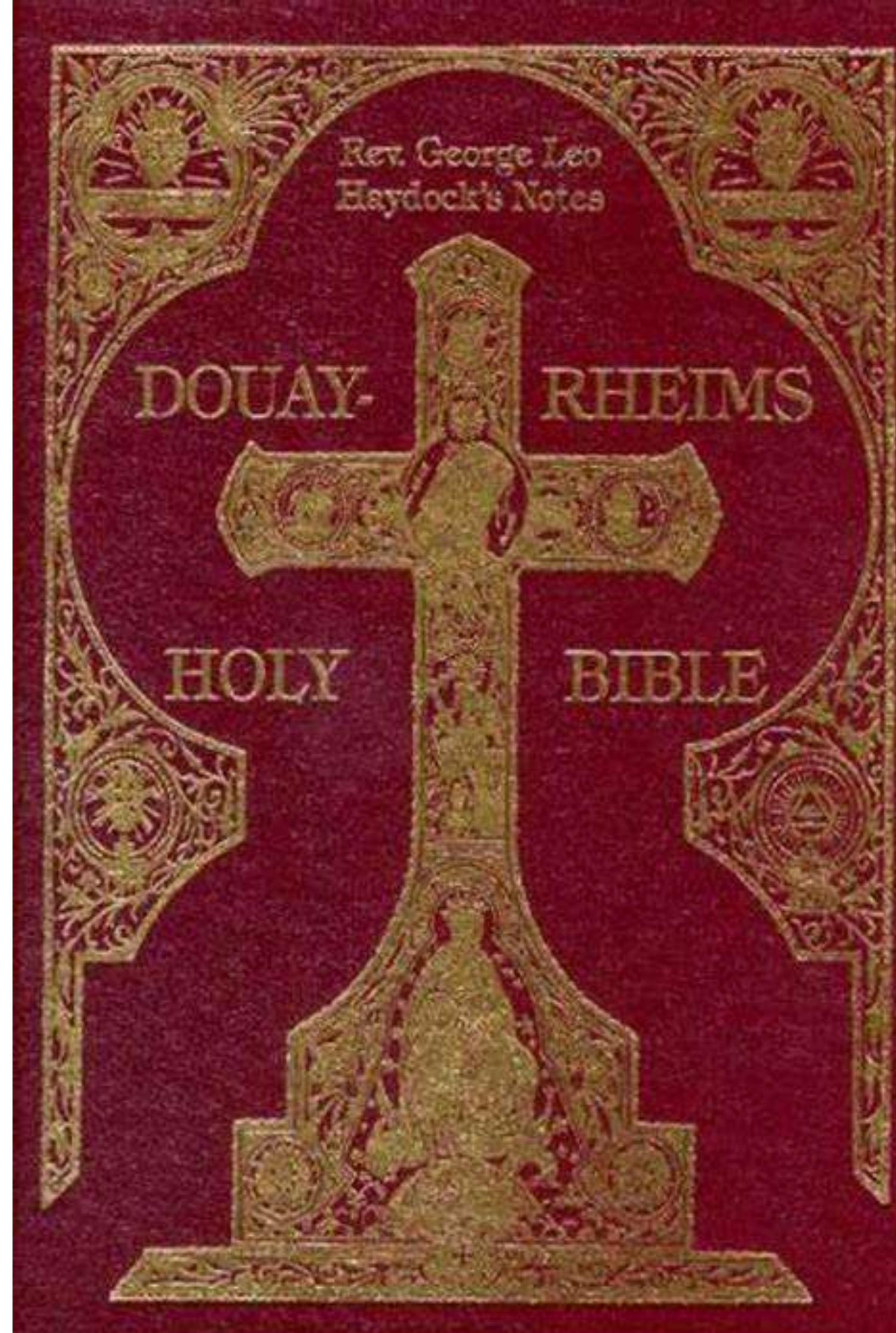

▣ ዱዌይ-ሬይምስ ትርጉም

(Rheims-Douay Bible (1582-1610))

የተጻፈበት ዘመን - 1582-1610 ዓ.ም

- የሬምስ-ዱዌይ መፅሐፍ ቅዱስ ትርጉም በዱዊይ ከላቲን ቩልጌት ተተርጉሟል።
- የ1582 ዓ.ም አዲስ ኪዳን አንድ ቅፅ የታተመ ሲሆን ከ1609-1610 ዓ.ም ብሉይ ኪዳን ሁለት ቅፅ ታትሟል።
- የ1609 ዓ.ም እትም ከዘፍጥርት እስከ ኢየሱስ ሲሆን የ1610 ዓ.ም እትም ደግሞ ከመዝሙረ ዳዊት እስከ 2ተኛ መቃባዊያን እና ተጨማሪ 3 የአዋልድ መፅሐፍን ይይዛል።

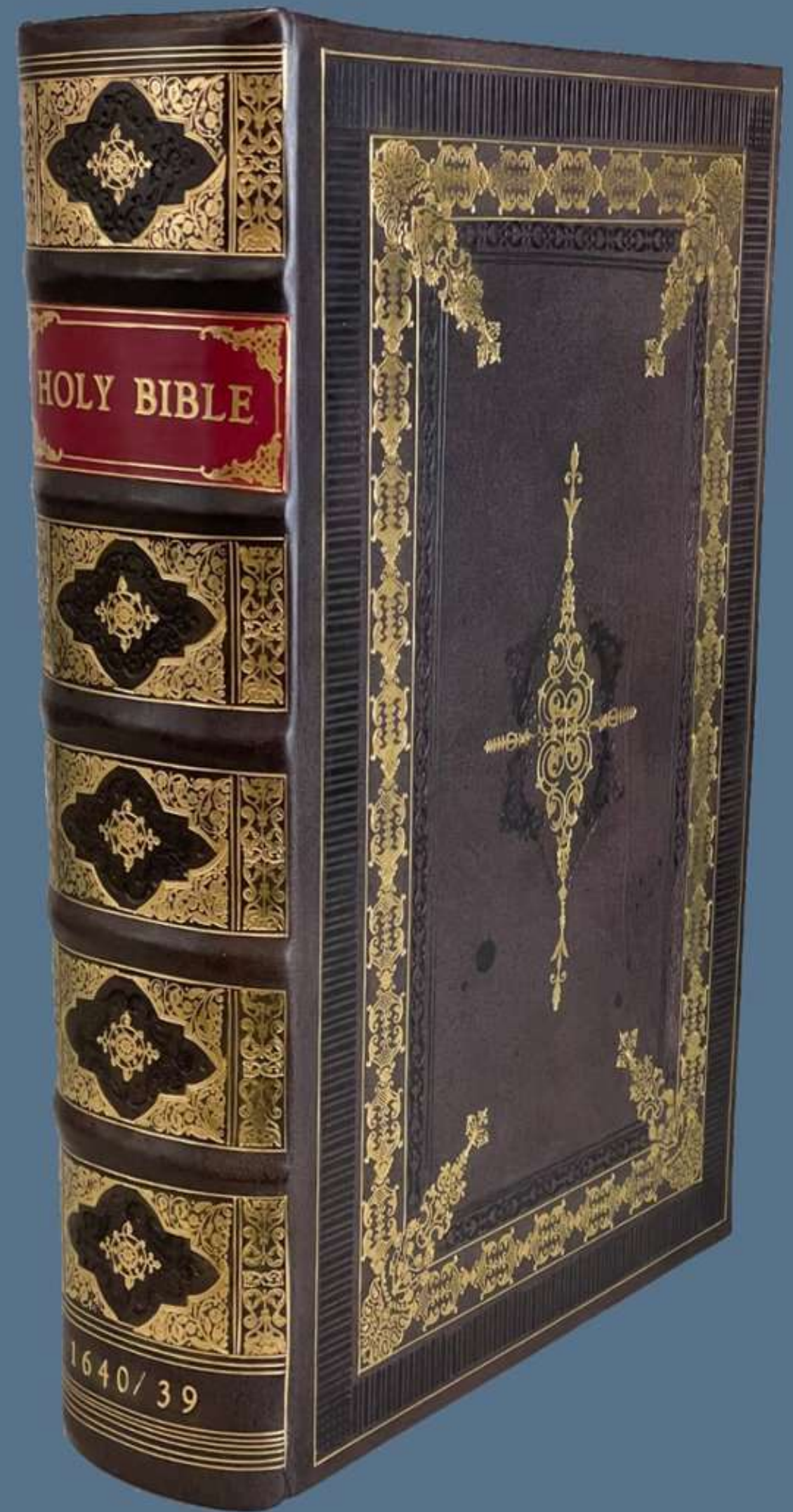

■ የንጉስ ጄምስ ትርጉም

(King James Bible (1611))

የተጻፈበት ዘመን - 1611 ዓ.ም

- በ 1603, ንጉስ ጄምስ 5ኛ ወደ እንግሊዝ ንግስና ወንበር መጡ። በወጣበት ዘመን በርካታ ሀይማኖታዊ ክፍፍል እና በርካታ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች በስፋት ይገኙ ነበር።
- ይህንን ችግር ለመፍታት ንጉስ ጄምስ ጉባእኤ በሃምፕተን በመጥራት አዲስ ትርጉም እንዲጻፍ ተስማሙ።

፬ የኬፌራ ኦንሊኒዝም

(KJV Onlyism)

የተጻፈበት ዘመን - 1611 ዓ.ም

- kjv ትርጉም በ መንፈስ ቅዱስ ምሪት ነው ይርተጻፈው ብለው ያምናሉ። ስህተት አልባ እንደሆነ። ሌሎች ቅጂዎች ሁሉ ልክ አድሉም ብለው ያምናሉ።
- ስህተቱ በመንፈስ ቅዱስ ምሪት ሰሩት ማለት ነው።
- ተርጓሚዎቹ ይህን አያምኑም ነበር።

January hath xxxi. dayes.											
The Moon xxx.											
Sun.	risseth	hour	8. min. 1.	Psalms.	Morning prayer.	Evening prayer.					
	falleth		3. min. 36.								
Mon	1	Kalend.	Circumcision.	1	1. Lesson. Gen. 17.	2. Lesson. Rom. 2.	1. Lesson. Deut. 10.	2. Lesson. Colos. 2.			
Tue	2	b iii No.		ii	Gen. 1.	Matth. 1.	Gen. 2.	Rom. 1.			
Wed	3	c iii No.		iii	iii	ii	iii	ii			
Thurs	4	d pnd. No.		iiii	b	iii	bi	iii			
Friday	5	e Nonas.		v	vii	iiii	viii	iii			
Saturday	6	f viii Id.	Epiphanie.	vi	Pla. 60.	Luke 3.	Pla. 49.	John 2.			
Sunday	7	g vii Id.		vii	Gen. 9.	Matth. 5.	Gen. 12.	Rom. 5.			
Monday	8	A vi Id.	Lucian.	viii	xiii	vi	xiiii	vi			
Tuesday	9	b v Id.		ix	xv	vii	xvi	vii			
Wednesday	10	c iiii Id.		x	xvii	viii	xvii	viii			
Thursday	11	d iiii Id.		xi	xix	ix	xx	ix			
Friday	12	e pnd. Id.	Sol in Aquario.	xii	xxi	x	xxi	x			
Saturday	13	f Idus.	Hilari.	xiii	xxiii	xi	xxiii	xi			
Sunday	14	g ix Kl.	Februari.	xiiii	xxv	xii	xxv	xii			
Monday	15	A viii Kl.		xv	xxvii	xiii	xxvii	xiii			
Tuesday	16	b vii Kl.		xvi	xxix	xiiii	xxix	xiiii			
Wednesday	17	c vi Kl.		xvii	xxxi	xv	xxxi	xv			
Thursday	18	d v Kl.	Pasca.	xviii	xxxiii	xvi	xxxiii	xvi			
Friday	19	e iiii Kl.		xix	xxxv	xvii	xxxv	xvii			
Saturday	20	f iiii Kl.	Fabian.	xx	xxxviii	xviii	xxxviii	xviii			
Sunday	21	g iiii Kl.	Agnes.	xxi	xi	xix	xi	ix			
Monday	22	A ii Kl.	Vincent.	xxii	xiii	xx	xiii	xi			
Tuesday	23	b i Kl.		xxiii	xv	xxi	xv	x			
Wednesday	24	c i Kl.		xxiiii	xvii	xxii	xvii	xii			
Thursday	25	d viii Kl.	Converf. Paul.	xxv	xxix	xxiii	xxix	xiii			
Friday	26	e vii Kl.		xxvi	Gen. 48.	Matth. 23.	Gen. 49.	1 Cor. 7.			
Saturday	27	f vi Kl.		xxvii	i	xxiiii	Exod. 1.	viii			
Sunday	28	g v Kl.		xxviii	Exod. 2.	xxv	ii	ix			
Monday	29	A iiii Kl.		xxix	iii	xxvi	b	x			
Tuesday	30	b iiii Kl.		xxx	vi	xxvii	viii	xi			
Wednesday	31	c pnd. Kl.		i	ix	xxviii	x	xii			